

# РЕЦЕНЗИЯ

За дисертационния труд на ВЕНЦИСЛАВ ВЕНЦИСЛАВОВ ВАСИЛЕВ  
за присъждане на образователната и научната степен „доктор“  
по 3.5. ОКИН Медии и комуникации – Медияен език и стил

на тема: „МЕТОДИ НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ ЗА СЪБИРАНЕ,  
СИНТЕЗИРАНЕ, ОБРАБОТВАНЕ И ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ В  
ЖУРНАЛИСТИКАТА“

от ПРОФ. Д-Р ВЕСЕЛИНА ЙОРДАНОВА ВЪЛКАНОВА

## ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДОКТОРАНТА

ВЕНЦИСЛАВ ВАСИЛЕВ е зачислен като редовен докторант по научната специалност В Катедрата „Пресжурналистика и книгоиздаване“ на 1 март 2021 г. с научен ръководител проф. д-р Ефрем Ефремов. Колегата е изпълнил дейностите по индивидуален план, положил е успешно изпита по специалността, отчислен е с право на защита на 1 март 2024 г. Дисертационният труд беше обсъден в разширен състав на Катедрата „Пресжурналистика и книгоиздаване“ на 28 февруари и на базата на две писмени рецензии и решение на катедрения съвет беше насочена към публична защита.

Венцислав Василев е бакалавър и магистър по „Журналистика“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ – ФЖМК. Той има впечатляващ професионален опит – от 13 години е редактор, впоследствие старши редактор на уебсайта на БНР, бил е редактор на DataNews.bg, репортер в информационната агенция БГНЕС, заемал е различни журналистически, репортерски и редакторски позиции.

## ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА И АВТОРЕФЕРАТА

Дисертационният труд „МЕТОДИ НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ ЗА СЪБИРАНЕ, СИНТЕЗИРАНЕ, ОБРАБОТВАНЕ И ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ В ЖУРНАЛИСТИКАТА“ е с общ обем от 206 страници, структурирани в предговор, три глави, заключение, библиография от 149 заглавия, справка за научните приноси и списък на публикациите, свързани с темата на дисертационния труд.

По темата на дисертацията Венцислав Василев е посочил свои публикации на четири статии в научни списания, сборници и продължаващи издания с научно рецензиране, сред които и индексирани в световни бази данни, участие със секционни доклади в международни конференции, с което удовлетворява изискванията за комуникиране на резултатите от научните изследвания за ОНС „доктор“.

Авторефератът, приложен към документацията по защитата, е с обем 24 страници и представя дисертационния труд чрез описание и анализ на: актуалността на темата, теоретичната и практическата необходимост от изследването, мотивацията за избора ѝ. Очертани са обектът и предметът на изследването, формулиран е основният научен проблем и водещата изследователска теза, както и проверените хипотези, целите, ограниченията, подходът, методите, методологията, структурата на дисертационния труд, неговото съдържание, приноси и обобщения.

Авторефератът е адекватен на дисертацията, отразява по същество структурата, подхода и основните обобщения и отговаря на изискванията за автореферирание на дисертационен труд.

## ПРЕЦЕНКА НА АКТУАЛНОСТТА НА ПРОБЛЕМА

Независимо от безпокойствата и съмненията на медийната индустрия към навлизането на изкуствения интелект, новинарски медии като New York Times, Associated Press, Washington Post, ESPN и Semafor и мн. др. вече инвестират в изследвания и мерки в посока на включване на технологията в редакционни дейности и процеси съвместно с журналисти, при спазване на етичните и редакционни стандарти<sup>1</sup>.

Страхът от загуба на работни места е съпроводен с раждането на нови работни места, например на редактори и старши редактори за AI стратегии и иновациите, редакционни и продуктови стратегии, а големите медии все по-активно наемат служители за подобни функции. Експериментирането и наблюденията върху разработване на инструменти и процеси по въвеждането на генеративен изкуствен интелект на всички нива в новинарските медии, създаване на гъвкави екипи, работещи по амбициозни новинарски изживявания с изкуствен интелект, използване на AI за ускоряване на работата в редакцията и за справяне с новите предизвикателства, като същевременно запазва своите ценности и традиционни стандарти очевидно се очертава една от основните задачи на медийния мениджмънт на новото десетилетие.

Става дума за нова култура, виждане за бъдещето, свързани не само с традиционните машинно опосредствани дейности в съвременните редакции като: мониторинга на социалните медии, управлението на големи масиви от данни, използвани в новинарските истории, за анализ на ангажираността на публиката и пр., а за увличането на аудиторията в напълно нов тип новинарство и нов тип новинарско изживяване с повече връзки, модели в данните, множество източници, за конвертиране на

---

<sup>1</sup> Deck, Andrew. The Washington Post's first AI strategy editor talks LLMs in the newsroom. // NiemanLab, 28 March 2024, Available from: <https://www.niemanlab.org/2024/03/the-washington-posts-first-ai-strategy-editor-talks-llms-in-the-newsroom/>

историите за различни канали и платформи. Какви процеси и дейности освен досегашните машинно опосредствани дейности – маркиране, категоризиране, добавяне на метаданни, предложения за заглавия и SEO, редактиране на копия, организиране на проучвания, разрешения за обработка и модерирание на коментари, могат да бъдат „поверени“ на AI – новинарската индустрия вече има отговор – събиране и производство на новини, ангажиране на публика, създаване на потоци с извънредни новини от множество източници. Освобождаването на журналистите от рутинни дейности позволява съсредоточаването на естествения интелект върху задълбочена аналитична и разследваща журналистика.

Остават въпросите, свързани с интелектуалната собственост, с точността, с прозрачността, с поверителността, с качеството, с фактическите неточности, с излагането на факти извън контекста и с риска от дезинформация, от проблеми по отношение на безопасност, стабилност, интерпретируемост, измамен факт чекинг. Остава проблемът с доверието и прозрачността, с пристрастията и ниското качество, допълнително водещ към оттегляне на аудиторията от новините, а и до увеличен контрол на технологичните платформи върху медиите.

Дисертацията е посветена на актуална тема – на опита и практиките на световните медии, на приложенията за изкуствен интелект и техните възможности за използване в медиите. Мотивацията на автора „да изследва еволюцията, функционирането и основните принципи при изграждането на ИИ“ е свързана както с актуалността на научния проблем, така и с наличието на „слепи петна“ при употребата на AI (потенциални грешки при автоматичното генериране на съдържание, „информационни балони“, риск от засилване на дезинформация).

В дисертацията са формулирани конкретни изследователска теза и цели, свързани с научния проблем и с изследването на икономическите, професионални, етически и социални последици от използването на изкуствен интелект за „автоматизиране на новинарското съдържание“.

За изпълнение на целите и поставените задачи докторантът се опира на методология, включваща ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРЕН ПОДХОД, „ОБЕДИНЯВАЩ ТЕХНОЛОГИЧНИ, ПРАВНИ И СОЦИАЛНИ АСПЕКТИ, СА АНАЛИЗИРАНИ СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ ПРАКТИКИ, РЕГУЛАТОРНАТА РАМКА И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА ИНТЕГРАЦИЯ НА AI В МЕДИИТЕ“, ТЕОРЕТИЧЕН ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗ НА ЕМПИРИЧНИ ДАННИ.

В първата глава на дисертацията „ИЗКУСТВЕНИЯТ ИНТЕЛЕКТ – ОПРЕДЕЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ“ докторантът се заема с важния за изследването теоретичен преглед на проблема от гледна точка на неговата история, равнище на изследване, представяне в източници, автори, които са го разглеждали. Дефинирани са основните понятия, чрез които се описват признаците на проблемната ситуация.

Последователно и систематично в дисертацията са изложени основополагащи дефиниции, възгледи и концепции, които са ключови за темата и обекта на изследването – като разглежда еволюцията на разработването на генеративен изкуствен интелект, основните понятия и ключовите етапи в развитието на му. Авторът подлага на задълбочен анализ различните нива на разработка и видовете програмни езици, както и техните приложения в различни сфери. Специален фокус на първа глава пада върху класификацията на видовете изкуствен интелект, анализирани са правната и законодателна рамка и регулациите на Европейския съюз.

В тази част са демонстрирани ясно изследователските възможности и умения за научна интерпретация по темата на

дисертацията на базата на задълбочени натрупвания и широки познания върху изследвания проблем с неговите страни, връзки, закономерности.

Втората глава „ТИПОЛОГИЗАЦИЯ НА ПРИЛОЖЕНИЯТА НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ В МЕДИИТЕ“ се насочва към изследване най-актуалните процеси, явления и развития на развитието на технологиите и използването на интелигентни алгоритми в съвременните редакции. Обобщени са задълбочено проучените източници по темата, изведени са съвременните приложения на изкуствения интелект. Авторът разглежда технологичните и творчески колаборации между човека и интелигентните технологии, отчита както етическите предизвикателства при използването на AI в създаването на журналистическо съдържание, така и силното социално въздействие на тези процеси, особено по отношение на новите поколения.

През примери авторът доказва степенята на интегриране на AI в различни журналистически процеси и дейности, демонстрира нива на автоматизация на процеси, извежда алгоритмите за генериране на новини, за машинни преводи и дешифриране, за анализ на данни при определени жанрове като аналитична и разследваща журналистика, за видео и аудио формати.

Намирам за особено ценни обобщенията върху ролята на приложенията в медиите за персонализиране на съдържанията, за проверка на фактите, за борба с дезинформацията и модериране на коментари и потребителско съдържание.

Решаващи за доказване на тезите са резултатите от изследване в третата глава на дисертацията „ВНЕДРЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ В МЕДИИТЕ: ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПО СВЕТА И ВЪЗМОЖНИ РЕШЕНИЯ ЗА БЪЛГАРИЯ“. Тук авторът обобщава резултатите на резултатите от емпирично изследване, посветено на степенята на използване на AI в световните и българските медийни практики. Задълбочено са анализирани

ползи, предизвикателства и рискове пред интегрирането на приложения в журналистиката и редакционните дейности.

Трябва да бъде оценено високо авторско предложение за създаване на технологично решение и концептуален модел за системен асистент за оптимизация на редакционния процес с анализ на процесите по създаване на приложение за обработка на данни, приоритизация на новини и информация и контент мениджмънт.

### КАЧЕСТВА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

В разработката са демонстрирани много ярко професионалната рефлексия на докторанта и трайният му интерес към изследователското поле, на което се е посветил.

Текстът се чете с интерес и лекота, налице е подчертана аналитичност. Задачите на изследването са точно и конкретно формулирани, научният проблем е заявен в предговора, формулирани са ясни теза и изследователски задачи, направените предположения и въпроси се изследват и доказват в главите. Частите са логически и смислово свързани. Получените резултати са описани и анализирани изчерпателно, доказано е изпълнението на поставените задачи.

Дисертацията представлява определен принос към изследваната област. Изследването и тезите са оригинални и авторски, докторантът е демонстрирал високо ниво на критично мислене и оригинални интерпретации към изследвания проблем.

### ЗАКЛЮЧЕНИЕ

- С прегледа си върху развитието и перспективите пред интегрирането на AI в медиите и журналистиката;

- С разработената подробна класификация на видовете изкуствен интелект, използвани в медиите, според тяхното приложение;
- С детайлните анализи на въздействието на AI върху журналистическата практика;
- Със сравнителния анализ между традиционните журналистически методи и машинно подкрепените редакционни процеси, в това число въз основа на експеримент с радиоемисии;
- С проведеното емпирично проучване за степента на използване на AI технологии в българския медиен сектор;
- С авторския модел за създаване на дигитални асистенти в медийната практика;
- Със задълбочените изследвания върху комуникационната, и медийната среда и влиянието на генеративния изкуствен интелект върху медийната индустрия

настоящият дисертационният труд има определен принос в изследванията по обществени комуникации и информационни науки, по медиазнание, дигитална комуникация.

Приемам напълно авторовата преценка на практическата значимост на изследването, изразяващо се в: изведени насоки за внедряване на AI в медийните организации и оптимизация на работните процеси и подобряване на качеството на журналистическото съдържание; в създаване на образователни програми за бъдещи журналисти, включващи работа с AI технологии; въвеждане на стандарти за прозрачност при използването на AI в журналистическата практика; подпомагане на медийните компании в разработването на стратегии за балансирано внедряване на AI; оценка на социалните и икономическите ефекти от използването на AI.

Изведените по-горе приноси моменти на изследването ми дават основания да подкрепя пред уважаемите членове на научното жури на ВЕНЦИСЛАВ ВЕНЦИСЛАВОВ ВАСИЛЕВ да бъде присъдена образователната и научната степен „доктор“ за дисертационния труд на тема: „МЕТОДИ НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ ЗА СЪБИРАНЕ, СИНТЕЗИРАНЕ, ОБРАБОТВАНЕ И ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ В ЖУРНАЛИСТИКАТА“.

15.4.2025 г.

Проф. д-р Веселина Вълканова